

Előfizetési feltételek:
 Egész évre 6 frt. — kr.
 Félévre 3 " — "
 Negyedévre 1 " 50 "
 Egyes szám 10 kr.

HALADÁS

Hirdetések díja:
 4 hasábos petsor 5 kr.
 Nyilttérben . . . 20 kr.
 Bélyegdíj egyes hirdetések . . . 30 kr.

Társadalmi, tanügyi, közgazdasági és ismeretterjesztő közlöny.

Szerkesztőségi iroda:
 Főtér 5. sz. a., hvár a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Megjelen:
 Szerdán és Szombaton.

Kéziratok:
 Vissza nem adatnak.

Kiadóhivatal:
 VOLCZ B. könyvnyomdája. Mindennemű pércok hirdetések és reklamátiók ide intézendők.

Előfizetési felhívás.

Lapunkat időközben indítva meg, e miatt az előfizetési idő is esonkán maradt, mintán a félév november hó 14-én az 52-ik számmal lejár. — Az előfizetés rendbepozatala végett tehát a esonkán maradtott egy és fél havi időtartamra kiegészítésül új előfizetést nyitunk: **November 15-dikétől Deczember végéig 75 kr.** Egy negyedév hozzácsatolásával 2 fr. 25 kr. Fél év hozzácsatolásával 3 fr. 75 kr. Előfizetések eszközzésére legcélszerűbb a postautalványokat használni.

A „Haladás“ kiadóhivatala.

A román iskolákról.

(A metropoliták és sajtó részére.)

A „Gazetta“ szerfelett rosz neven veszi, hogy a m. ludasi g. cath. iskola bezaratása iránt a közigazgatási bizottság határozatot hozott.

Ez könnyü dolog, s egyáltalában könnyü dolog asztal mellől egyes intézkedést dicsérni, avagy korholni.

De kimenni az életbe és látni azt a fekete tétlenséget, hanyagságot, részvétlenséget a román iskolaügyek iránt; látni a papokat pompás épületekben dözsolni s a gyermekeket disznó ólokhoz hasonló viskokban guzslodni — be fogja látni akár Baritiu, akár Muresianu, hogy a tanfelügyelők helyesen cselekednek, midön, ily érvágással lendület adnak az iskolaügynek, a midön mételeyektől e tért megtisztítják.

Kétségtelen, hogy az iskola képezi a létel legsarkalatosabb feltételét egy népre nézve; csodálkozunk, hogy az a nép, a mely oly fényes történelmi multat festett önmaga gyönyörködtetésére, mely annyira hisz egy nagyszerü jövőben, épen az a nép, az az vezetői nem mozdítanak semmit a tanügyben, ellenkezőleg annak rovására hazudnak önmaguknak.

Igen hazudnak; a daszkel a kis lelkészeknek, ez pedig az esperestnek, az esperest a püspöknek és metropolitának; a legnyomorultabb valótlanosságokat szedik össze jelentéseikbe, hogy megcsalják a tanügyet, önmagukat és a metropolitákat. S e hazugság már évektől fogva tart. Le és felfelé a legszemtenelebbül hazudják, hogy iskoláik rendes körülmények között vannak és a törvénynek meg felelnek, holott csak megyénket vagyunk a Vlasza esperesti kerületét kivéve csak elvétve forlul elő egy—egy türhető iskola, a többi bátran hazudhatják a törvénynek és igazságnak.

nál fogva, mert mindanyi botránykövek.

S ha bezárják őket?

Előáll a sajtó s az intéző közőket ellenséges indulattal gyanusítják, mert hiszem az esperesti jelentés szerint azon iskolák jók. S az esperesti jelentés szent.

Pedig az esperesti jelentések majd minden szava hazugság a mi annál bátrabban megtörténhetik, mert azokat az életben künn senki felül nem vizsgálja.

A metropoliták még nem intézkedtek saját kebelükből arról, hogy biztossai által az iskolákat meglátogassák és megvizsgál-tassák.

Tegyük meg ezt s meg látják mily nyomorult a román tanügy, s a papság sok helytt mily nyomorult módon hazudott a közérdek rovására.

S ha ily biztos által — a román iskolák meglátogattnak, maga a biztos fog csodálkozni azon, hogy mily nagy mértékben szegte meg kötelességét az illető tanfelügyelő, hogy azokat addig is elnézte és fentartotta.

Ha román sajtó itél — itéljen alaposan, és indokolatlan védelme által ne bátorítsa a tunyákat ép arra, hogy mit se tegyenek; mert ha mindenikből martyrt csinál, a kiknek iskoláit bezárják, attól tartunk, hogy ma holnap nem birandja kebelébe fogadni őket. — Mi lehet annál könnyebb dolog, akkor is nagnak lenni, midön semmit sem csinál és henyékedik. Ellenkezőleg a sajtó ostromozza őket és buzdítsa, a metropoliták pedig évenként központi tisztviselőjük által nézessék meg az iskolákat, így lesz valami a román tanügyből, más-képen nehezen.

(—)

— **A Plevna előtt álló román csapatok harcoképessége** nem a legjobb lábón áll. Így például Bukarestből ezeket írják: Plevna előtt harezoló csapataink anyagi helyzetére szomorú fényt vet a sajtó legkormánybarátibb része által is hangoztatott ama beszéd, mely, hangosan és szakadatlanul bundákat, meleg téli ruházatot és eszimat sürget a bulgáriai sereg számára. Sőt még a „Románul“ is már ismételve arra szólítja fel a kormányt, hogy a bundákat és flanelt requiráljon, ott, ahol talál ha nincs pénze azok vásárlására.

— **A daghestani fölkelés**, mint a „Tifl. B.“ írja, Baku lakossait a legnagyobb aggodalomba ejtette. Mint hírlik 12, 000, hogyi lakos ragadt fegyvert egy daghestani birtokos vezetése alatt, ki Muszkaországban nyerte nevelését. A fölkelők megrohánják a falvakat és városokat, s tüzzelvassal mindent elpusztítanak, ami utjokba akad. Dashl-

tén kiraboltatott és leégettett. A meg rémült lakosok Bakuba és Asztrakánba kezdenek költözködni, s átszállításukra egy hadigözös küldetett.

— **Budán a tegnapi nap** folytában mint hírlik, fontos tanácskozások tartattak volna. Az osztrák kormány itt levő négy tagja külön értekezletet tartott volna s ezzel egyidejüleg a magyar kormány is minisztertanácsot tartott. Holnap ő felsége elnöklete alatt korona-tanács tartatik, melynek tárgya a közgazdasági kiegyezés a egyszersmind azon határok kijelölése, a melyeken tul Ausztria Magyarország a német vám-szerződésben nem mehet.

— **Az 1878-ik évi költségvetést**, Széll Kálmán pénzügyminiszter e hét elején terjeszti a ház elé. Az adókezelés olesobbá tétele folytán jelentékeny szaporulat mutatkozik az egyenes adókban.

Halottak napja előtt.

(okt. 31-kén.)

A kegyelet, mely az emberek keblébe a sziv ősszinto érzetével együtt oltatott be, továbbá a szokás, az előítéletes világ megkivánja, hogy halottak napját megünnepeljük.

— Holnap lesz a mélységes gyász nap. Csakugyan megható dráma, mely a borzasztó felé áramlik; oda, hol a teremő erőnek büleselkedése s a végzetnek szeszélye fűződik egymásba.

Holnap a holtak elhagyott csendes országa megélnékül. A sirok között találkozási helye lesz az élet meg a halálnak, a zibongó zaj meg a nómaságnak, a fénylő tűzár meg a sötétségnek. Felkeresi mindenki a temetőt fájdalom — zokogó köny, és a szenvedés tusái között, hogy pár pislogó méceset s egy egy herovatag koszorut tűzhessen szeretett övéinek sirhantjára — ez a kegyelet ez a győngédség.

A holnapit nagyobb kisebb nemzetek gyásza burkolja körül — hálás kegyelettel fognak megemlékezni azokról is, kik vérükkel áztatott hantok alatt ma már a tehetetlenség álmát alusznak; kiket meggyilkolt a hitvány zsarnokság, az éktelen gyűlölet, a büzös nagyravágás, a tudatlan irigység azért — mert lét-szabadság-törhetlen honszerem s különböző kitűzött célokért küzdöttek . . .

— Nemzetünknek is vannak halottai nagy, dicső, világot rettetgető ősei, kik hazát szereztek nekünk, s azt meg védék minden vész vihar között; kiknek nevük, hatalmuk és önerzetük már csak historiai emlékek; soknak közülök sirhantjukat sem tudta, vagy elfeledte már a világ, s talán még a természet is; meglehet nem nő, nem fakad, nem lombosodik virág azokon, nem jelzi nevöket a sirirat néma betűi; nem fogja tudni őket felkeresni halottak napján senki . . . És nincs lehetetlenség benne, mert hát ez a földadata a halál egy váltózatának — az enyészetnek.

— Holnap halottak napja — végzetszerű komor ünnepély megrázkodtatja az ember lelkét, eszibe jutatta a gondviselés kétségbe ejtő művét, mely a természet allentartója, a halálba rállik, mely

a borzalmast még tovább viszi mint a történet maga . . . Hanem hát ne bántsuk az istent, a természet kérékelhetetlen logikáját.

A csatatérről.

Herbeek udvari karm. Oct. 28. meghalt Egyike volt a legkedvesebb embereknek s ő felsége kegyét különös mértékben bírta.

Az angol kormány konstantinápolyi nagy követe utján ozman pasa ötödik nagydiadaláról értesült. Totleben haditerve meghiusak. Roppant muszka verességről beszélnek. A sürgöny nem tétetett nyilvánossá.

Muszkaország, a bukaresti itteni hivatalos körökben állítják, a háboru kezdetén azt az ígéretet tette Németországnak, hogy egyáltalában nem akarja területét nagyobbitani.

Lázárev tábornok fenyegeti a Bajazid és Bagdad közt az összeköttetést.

Az erzerumi kormányzó felszólította a lakosokat, hogy elegendő élelmi szerreklalással el magukat.

A félhivatalos lapok jelentik, hogy a német-osztrák-magyar vám-szerződés ügyében nem áll be a provizorium.

Bukarest, okt. 28. A csász. főhadiszállása egyelőre Gorni-Studenben marad. —

A mai lapok dühös ezikkeket irnak a békeközzvetítés ellen.

Konstantinápoly, október 28-án A „H a v a s“ ügynökség jelenté Izmail pasa tegnapi több apróesetpátó után, nevezetesen a Jelitete melletti esata után Koeprikiojbe érkezett és ma kellett Mukhtar pasával egyesülni, ki Geschesur mellett Jerin környékén áll. — A bombázás Kars ellen egyre tart. — Egy muszka hadosztály Ardahánból Oltiba indulva Panekbe érkezett.

A volt aranyosszéki vagyon kérdéséhez.

Néhai Aranyosszék közvagonára nézve azon indítvány tétetett volt e lapokban, hogy az fordittassék tanügyre. Helyes — pártolom — korszerű eszme — divatos eszme — ki szollhat ellene. Hanem hát ki az megbizott ember, testület, bizottság, ki e vagyont átoklevezesse? A néhai Aranyosszék bizottmánya tehette volna, de nem tette; azok pedig kik ez ügyre nézve össze toborzattak, erre felhatalmazva nincsenek, némelyek éppen ellenkező utasítással küldettek, nem is képviselik helyes arányban sem a községeteket, sem a birtokosságot; nem hiszem tehát hogy magokra vállalnák a felelősséget ez esetben. De tegyük fel hogy ezt tennék. Kinek oklevelezzék át e vagyont oskolai alapul is? A torda-aranyosmegyei közigazgatási bizottságnak mert a megyei oktatási ügyre és oskolai alapítványokra nézve, a megyei tanfelügyelőséggel együtt ez a törvényes hatóságunk. És ez a bizottság hová fordítaná e vagyont? Azt hiszem az Aranyosszékben levő iskolákra; mert felteszem, hogy ezen kikötéssel adnák által. Van pedig ezen a székben hét év. reformatus, hét unitárius, hét katholicus s mintegy tizenöt g. román felekezeti iskola, és három kézségi. (Az

részletezem, hogy az említett felekezetek osztozzanak meg atyafiságosan, az oly sokszor hangsúlyozott fekete festékben, mely a tanítási földabroszra van rajzolva.) Ha tehát ennyi között osztatnék ki a kamat, azzal még paradicsomat teremteni nem lehetne. De tegyük fel, hogy csak községi iskolák segélyezésére fordítatnék; mert csakugyan a felekezeti iskolák organismussa, kivált faluhelyen jó részt össze omlott; felügyelet, felelőség, függés, co- és subordinatio annyira zavartatott a közszellem, a kibunni akarás által, hogy az már csaknem tarthatatlan; úgy vagyunk vele, mint mikor a vén ta alatt újabb sarj nő; igaz, hogy ez új sarj még nem termett, de teremhet; ledöntjük tehát a vén fát, hogy inkább nőjjen a fiatal — megtörténik, hogy a ki lenginkább döntötte, ásta, véste, arra esik rá. Tegyük fel, mondom, hogy csak községi iskolák segélyezésére fordítatnék — a minthogy sárba nem is kellene dobni — vajjon, ezt előre tudva, belé egyeznének-e azon birtokosok, kiknek községükbe ily iskola nincsen? Mindenesetre neheztli a megállapodást. Vajjon ki-é is a vagyon? minő természetű birtokra néz-e vagy egyénre? A vonakodás és bele nemegyezés esetében ily kérdések merülhetnek fel, és ott maradna ez ügy a hol eddig volt.

Az iskola ügy, minden kérdésem kivül, hasznos szép, szükséges; de csak a fennirt kérdések megoldása által juthat az említett vagyon iskola ügy alapjára. Nem elég mondani „ide kell” hanem az utat meg kell készíteni, hogy oda is jusson. Bár miként sir, a gyermek, meglátván egy piros almát, hogy adják neki; csak szabályszerű uton lehet oda adni, kivált ha még másé is.

Igen czélszerűnek vélném, ha a közelebb e tárgyban összegyűlendő kiküldöttek, — melőtt hozzá fognának, a felett vitakozni, hogy hová fordítsák? a melyből könnyen, fiáskó lehetne a gyűlés eredménytelenül oszolva szét több reconstruálni kísérteünk meg Aranyosszéknek képviselőt, ad hoc, az az azon egy esetre, hogy a volt Aranyosszéknek vagyona felett, teljesen és véglegesen határozza, annyival inkább, mivel a megyék kikerekítésekor, a törvényhozás által felvont jogosítva minden beolvastott megye, hogy saját vagyonáról maga rendelkezzen. Hogy mely utat és módot kövessen azaz, hogy úgy nevezzem, comitét, hogy ezt valósihassa, azt ő maga tudni fogja. Aztán ha megalakul ez a határozó képes képviselő, a mely felében virilis, más felében választott képviselőkből kellene nézetem szerint hogy álljon, a megyék analogiája szerint, habár kevesebb számban is, akkor, reméllem, hogy e kérdés eldől, s azt hiszem a nevelés, oktatás javára dől el; más különben pedig nagyon gyanitom, hogy függő vagyon marad, mint oly per tárgy, mely a perlekedések alatt elvész, semmivé lesz, meghal.

Hihető, hogy e határozó képes törvényes gyűlés a szék vagyonát, — a mihez tartozik a nevelés ügyére szánt szék-magtáris, melyet főkirálybíró mlgs. Béli Gergely úr kezdeményezett, s oly melegen hordott vala kebelén, s a mi azóta nagyra nőhetett magát — a torda-aranyosmegyei közigazgatási bizottsághoz és tanfelügyelőséghez adja át a mi legkönyvebb és legtermészetesebb kezelés is — hogy abból kizárólag az aranyoszeki községi iskolák nyerjék a segélyt, illetőleg kamata azokra fordítassék évenként. — Azonban ez esetben is aránylag kellene szétosztani a tőkét a községekre, azért, hogy a hol már községi iskola van, kamatilletménye reá fordítassék; a hol pedig még nincs, annak számára kamatoztassék, hogy ott is községi iskola állíthatassék fel.

Mindenesetre legszükségesebbnek vélném a nagyobb birtokosoknak, és választott képviselőnek összegyűlhetését; mert megvagyok győződve, hogy a szék

vagyona, csak azoknak becsületes compromissumuk által emelkedhetik közelebb iskolái alapra. Meg hozza a birtokosság még mindenütt a közügyre az áldozatot, meg hozza az ezután is, ha nem sarkantyúzzák is oly erősen. . . . y.

Nyilt köszönet.

Tek. Scholz Antal börtönfelügyelő úr a tordai unitárius középtanoda könyvtárának 223 drb. könyvet ajándékozott, továbbá Tek. Nesselfeld Miklós úr közbenjárása folytán Tek. Lemberger Samu felvinezi birtokos úr 255 drból álló ásványgyűjteményét szintén ez intézetnek ajándékozta. —

Midőn a közművelődés előmozdítására tett e nemes és közelismerésre méltó szép tetteket nyilvánosságra hozom — egyszersmind forró köszönetet mondok az illetőknek intézetünk iránt tanusított kiváló szíveségökrért.

Torda, 1877. October 30-án.

Pálfi Károly,
igazgató tanár.

Névsora

Torda-aranyosmegyének az 1878 évre megállított legtöbb adót fizető virilis bizottsági tagjainak.

Pagót János, G. Béli Ákos, G. Spannocchi Károly, G. Teleki Gusztáv, G. Wass Albert, Szentkirályi Géza, Szentkirályi Gyula, Tisza László, G. Bethlen Géza, Betegh Sándor Szilvási Bela, Betegh Ferencz, Ugron Sándor, Hersch Mózes, Nagy Mihály ügyv. Papp Gyula, G. Thoroczka, Tamási Péter, Osztián Kristóf, Wolff Gábor, Lutsch Sámuel, Pátrubán Miklós, Derzi János, Koroka Antal, Ükress Pál, Grünfeld Mór, Thoroczka Sándor, B. Kémény Ödön, Kozma István, Andrejka Mihály Gegesi Sámuel, Grünfeld József, Bogdánfi Dániel, Béli Gergely, Ketskemétyi Soma, Miksa Elek, Lób Mózes, B. Jósika Pál, Neuschloss Filip, Todorfi Domokos, Simai Gergely, Nagy Imre ügyv. Velits Sámuel, Dulló János, Weisz Salamon, Puhl Ignác, Fark Ignác, Kubitssek István, Novák Izsák, Keresztes Áron, Tunyogi Farkas, B. Josika Andor, Vikol Antal, Vikol János B. Josika Gyula, Foith Károly, Ábrahám Mózes, Zámber György, Kabos Kálmán, Bartók János, Miksa Imre, Bornemisza József, Zudor Károly, Száva Sándor, Nyerges József, Hancz Pál, Méra Mihály, Szentkirályi Gábor, Gál Miklós, Fried Ábrahám, Gidali Marier, Fark Gergely Kendei István, Galambfalvi József, Horváth György, Kimpel Florián, Darkó József, Finta Miklós, Dr. Rác János, Simai Lukás, Márton József, Fúzi Sándor Ménasági József, Jancsó János, Czakó László ügyv. Vikol Gergely, Folyovics Albert, Dániel Imre, Dobál Izsák, Bartha Gergely ügyv. Hátskuj T. József, Vas Khroly, Berkovits Ábrahám Belényesi Sigmund, Szentpáli Ignác, Nagy János, Veress Dénes, Makaria Juon, Kummerländer József, Velits Ödön, Csató Lajos, Bozák János, Belényesi Sámuel, Eszenyi Károly, Péter József, Harmath József, Bóér János Szigethy Sándor Szabó Vaszilip pap, Bors Albert, Balogh György, Lemberger Sámuel, Feldinger Izrael, Moldován László, Kovács János, Hyés Albert, Mara Károly, Felsdinger Leopold, Marinka Ignác, Nagy Dénes, Fosztó László, Szátsvai Lázár Balázs, katona, Niculáj Gezdák Tar János, Dindár József, Balla Pál, Kovács Kálmán, Fekete Ferencz, Velics György Dániel Ferencz, Ferencz Károly Isyés József, Hirsch József, Basa Mihály, Timbus József, Orbán Károly Csegezi Ferencz.

Czéhrendszer és szabadipar.

I. A czéhrendszer fény és árnyoldalai (Folytatás.)

Hogy verseny ne támadjon magok a czéhek szabták meg productumaiknak árát melyen alól vagy felül árusítani nem volt szabad. — A megszabott árak pedig tulesigáztottak voltak; mert önkény szabta s önérdékre irányultak. — Ha akadt valaki, a ki a czéh tagjai közé, nem tartozott s ugyanazon iparezikket olesobban árulta, az ilyet „kontár“-nak gunyolták, üldözték, annyira, hogy a törvény közegeinek is csak bajjal sikerült üldözéseiktől az ilyet megoltalmazni. — Az ily önkénykedések annyira mentek, hogy országgyűlésileg kellett a czéhek ellen fellépni, mit tanusit az 1723-ki 43-ik törvényezik. —

Hiszon a szabadverseny az mely kedvet és erőt, kiszámíthatlan indokot nyújt a munka fokozására és mindezt a lértéri küzdelem által. — A szabadverseny szülője az iparos értelmi fejlődésnek, utja a telálmányoknak, kifejtője és tökéletesítője az ipar minden ágainak. — A szabadverseny, ipar és forgalom szabadság a nemzeti termelés éltető eleme. — E fontos tényezőjét a haladásnak négyezte le századokig a czéhrendszer. —

Elfog a bámulat, ha a különböző Czéhek szabályait olvassuk mily ferdén és önkényül jártak el annak alkotásánál. — Csodálkozva kérdezzük, hogy miért nem változtattak azokon a haladó kör kívánalmi szerént? — Lássuk e szabályok minőségét. — Nem mester gyermekének valamely iparág tanulása tiltva volt — A törvénytelen szülőitök nem vétettek fel, hanem saját hibájokon kívül a társadalomból kilökötték s csavargó életre kárhoztattak. — Az ipartanon ezidő mester fiára nézve azért, hogy atyja mester, — 2—3 évvel rövidebb volt az idegen tanonczénál, melynek 5 6 évig tartott. Nem volt arra tekintet, — hogy gyorsan képezte ki magát a műszaki kézfogásokban, míg a mester fia barmily buta 2 év alatt „legénynyé“ lett. — Nem hallgathajuk el a mestereknek kemény megrovást érdemlő azon eljárását, hogy az ipartanonozot sok mester nem a mersertés gyakorlatára használta, hanem attól éveki merőben elvonva cseléddé aljasította s minden munkára felhasználta az egy mesterséget kivéve. — E káros következményü eljárás még ma is szokszor tapasztaljuk! — Hát a mesterré lehetősé jogának megszerzésénél, hogy jártak el? — A tudatlan s önző előljárók gyakran a képzetlennek e jogot megadták; mert volt pénz mivel azt megváltsa s a képzettől e jogot megtagadták; mert nem rendelkezett akkora összeggel, mekkorát a czéhek zsaroltak, ez összeg tett sokszor 100 frtot s még többet is. —

Hát a vándorlás az utobbi időben mi volt? egy folytonos csavargó élet, ut a renyhesség és dolog kerülésre. — Hát a remeklésnél követett viszállások? satb. satb. —

A czéhek elfojtói voltak okozói az egységes nemzeti szellem felébredésének. — Számos eset volt réa, hogy egy városban magyar, — német, — és tót czéhek állottak fenn, melyek tagjai ugyanazon iparral foglalkoztak, volt magyar és német szabó czéh s isten tudja még miféle nemzetiségü s jellegük. — Volt catholicus és református ugyanazon iparág terén, volt czizmadia és külön czipész czéh. satb. Mindezek magukat szigoruan elkülöníték egymástól, a különböző nemzetiségük folyton torzolkodtak egymással a nemzetiség s a közös szellem rovására. — Minden társulási olajt, eszmecserét a közös nyelv fejlődését makacsul gátolták. — Önző érdekeik, — kori buta felfogásaikért egy nemzet érdeke szenvedett kimondhatlan vesztéget. — A szoros elkülönzésnek egy nevezetes példáját kell itt felemlítenem: a

jévai gömbkötő ezeh szabályaiban tagjainak meghagyja, hogy czipésszel nyilvános helyen sötétli büntté térla alatt tiltatik. — Bizonyára ily káros intézmény számára nincs élet! (Folyt. köv.)

Törvényszéki Csarnok.

Végtárgyalás october 26-án.

I. Vezető: Barabás József, bírák: Sulutz Dénes, Abt Ernő, jegyző Máthó Albert; kir. ügyész: Csekme Béla; vádlott Bartha Vaszi. —

Vádlott az 1872-ik évben Debreczeni Mihálynak szolgálatában állván július 9-én gazdája lakszobájába bement és a bezárt ládát kinyitva onnan 17 frt. o. é. összeget elidegenített. —

Varga Vaszi a btk. 171. 176-ik §. II. szakasz b. pontjában bűnösnek találtván a btk. 188-ik §. alapján alkalmazva btk. 54 §-ját 2 havi súlyos börtönre ítéltetett. —

Felhívás nem történt. —

II. Rákosi Nagy Zsuzsanna a btk. 206-ik §-jában körülirt kettős házasság bünténye elkövetésével vádoltatott: ki saját beösmérése szerént az 1860-ik évben Tollas Zsigmonddal törvényes házasságra lépett, azonban rövid együttlét után már férjét hűtelenül elhagyva a válóper meg is kezdetet, azonban egyik fél sem sürgetvén az ítélet kimondását, sőt kihalgatások végett sem jelenvén meg ezen per abban maradt. — Több éven keresztül vádlott nő férje lakásától elítávozva lévén, ösmereiséget kötött Szenuyei Andrással, kívül huzamosidőig hűtelenül együtt élt s kívül sikerült elhítenie hogy férje elhalálozott. —

A vádlott nő által felhozott hamis állítások után a másodszori összeeskettése Szenuyei Andrással sikerült, míg később Tollas Zsigmond erről értesülvén bűnvádi jelentést tett. —

A kir. törvényszék az ügyészi indítványának megfelelőleg vádlottát a btk. 206-ik §-ban körülirt kettős házasság büntényében bűnösnek mondta ki s a btk. 208-ik 5. értelmében alkalmazva btk. 54-ik §-ját 6 honapi súlyos börtönre ítélte. — Egyuttal a második házasság érvénytelenítés végett a bűnvizsgálat iratok az ítélet jogerőre lett emelkedése után az illetékes egyházi forumhoz leendő áttétele határozatott. —

Kir. ügyész és vádlott nő 24-orai határidőt vettek igénybe a netaláni felhívás bejelentésére. —

III. Vezető: Sulutz Dénes, bírák: Hamenhein Károly, Abt Emő, jegyző Nagy Albert; kir. ügyész; Csekme Béla,

Brumár Bársony Joska a felolvasott vádhatározat és kir. ügyész vádja következtében több tolvajsággal vádoltatott, nevezetesen: az 1874 october 27-én Fodor Mihály tordai timár mesternek szekeréről Aranyos Lona községébe utközben 25 frtot meghaladó értékü bőrárukat törvény tiltotta modon elidegenített. —

Szintén 1876 october 3-án özevgy Zalányi Györgyné szekeréről ugyan csak Aranyos Lonán 6 frt. értékü ingóságokat lopott el. —

Folyó évi apris 24-én Vitán György társaságban tordai sziggyártó Bakó Márton szekeréről ugyan azon helyen és említett modon 25 frtot meghaladó értékü javak lopattak el. —

Bársony Joska a btk. 171 § fogalma 173. 174 II. szakasz 6 pont minősítése alá eső tolvajságokban bűnösnek mondatván ki a btk. 178-ik §. értelmében egy évi súlyos börtönre ítéltetett. egyuttal kimondatván hogy ösmertelen tartozkodásu körözési rendelettel üldözött Vitán György ellen a végtárgyalás feltalálása esetén fog megtartatni. —

Felhívás nem történt. —

H i r e k.

— **A Gazetában** valami silányság Turturelu Codreanu (de regényes!) még mindig a kolozsvári világitás körül otrombáskodik, mintha bizony nem volna más dolga, mint egy bizonyos állatnak: kérődni egy tárgy felett hónapig. Az idétlenkedés „Pipos“ „Papvics“ „Ilyés“ nevű ismeretlen bizonytalanságok érdekében történnék lapunk ellen, kitérünk a bokrosok elől s nem adunk alkalmat nekik s törpeségük megnagyítására.

— **Uj-iskolák.** Kövendő és Harasztos községi iskoláinak ügye rendben van. Két tanító és két tanítónői állomás betöltése iránt pályázat hirdettek ki — a pályázatok november 10-ig adandók be. Harasztos mintegy 650 fr. Kövendő pedig 450 frttal járult a költségek fedezéséhez.

— **Az aranyösszei közből** kifizetése iránt egyes községek már lépéseket is tettek, s az ügyben egyik illetékes egyénünk meg is indult. Ideje volna ezt a kérdést tisztába hozni, mert hát holt tőke gyanúja ez a vagyon ad infinitum a keblől pénztár által nem kezelhető. Azt a szép vagyont a volt szék községeinek érdekében igen szép czélokra lehetne felhasználni, több munkát és kevesebb tútleltséget kérünk e téren.

— **Az elhalt Papiu Harasztos Sándor,** kiről múlt számunkban is megemlékeztünk s a ki Romániában a miniszteri tárczáig vitte a dolgát, megyénk M. Bodon nevű községében született, a hol atyja lelkész volt. Már 1848-ban ott állott Jánk, Butyán, Dobra és Simon mellé a román ifjúság élére. A jogi tudományt Bécsben tanulta. Egy történelmi munkája „Románok történelme felső Daciából“ roppant hírnévre tett szert, hihetőleg azért, mert benne több az anecdota, mint a valóság.

— **Vészharang** ébreszté fel almából mult kedde viradólag a tordai lakosságot. Véletlen, vagy ismeretlen gonosz kezek által, tyukszer utczában tűz támadt s elhamvasztá Amírás M. istállója, — s gabonássának egyik részét, továbbá a szomszédos telken két boglya szénát. A kár különösen a gabonásban elhelyezett törökbuza és rozs elhamvadása miatt — tetemes. Tűzoltóink különös ügyességének köszönhető, hogy a tűz localizáltatott s hogy a szomszédos telkeken elhelyezett takarmányok és épületek megmentettek. — Az idő esendős volt s ezen körülmény a tűzoltók munkáját különös módon megkönnyíté. Más városokban tüzesetek alkalmával, a kinek csak fogata van — bármint — siet vizet hordani. Itt egyetlen szekeret láttunk, azt is mint halljuk, brachiummal szereztek. — Ha nines viz, a tűzoltók nem sokat tehetnek, azért azokat a tűzrendőri szabályokat minden irányban foganatosítani kellene, mert, hogy ezuttal Torda nagy része el nem hamvadt, jobbára a esendes időnek és a tűzoltók rendkívüli buzgalmanak köszönhető. sináljuk a dolgot, a mint kell, s ha a sors suttand, legalább öntudatunk nyugodt lesz.

— **Ruscukba ment innen** egy Rácz László nevű családjával együtt s ott mészárszéket nyitott. Levelet irt tegnapielőtt Tordára szülőinek, hogy kevés vagyona, a mit szerzett (400 arany értékű) tönkre ment a bombázás alatt s a város lakóival együtt ő is Konstantinápolyba menekült, minden vagyon nélkül. Marháit a mezőről a muszka esordák elhajtották. Irja, hogy az osztrák — magyar konzulatus a menekült osztrák — alattvalóknak pénzt ajánl, hogy hazájukba térhessenek.

— **A Dalkör** szobati dalestélye valószínűleg méltó lesz legközebbi elődjéhez. Erre nézve kezességet nyújt egyfelől a nagy gondal összeállított műsorozat, másfelől pedig mint halljuk — a „Kolozsvári Dalkör“ mintegy nyolcz jeles taggal képviselve lesz Dalkörünk dalestélyén. Köztük lesz Török jeles

tenorista, és Keresztesy a Kolozsvári Dalkör alkarnagyja, mint kitűnő bassista. — Igen örülünk, hogy a két Dalkör között ily testvéries viszony kifejlődését constatálhatjuk. — Mintkét dalkörnek díszére, városunknak pedig előmenetelére válik, ha a jó viszony tartós lesz. Mind Dalkörünk, mind városunk műértő és dalkedvelő közönsége bizonyára, a legnagyobb szíveséggel fogadják Dalkörünk várva várt vendégeit.

— **Furesa küldemény** érkezett a napokban a „Pécsi Figyelő“ szerkesztőjéhez. Vala pedig ez a küldemény egy — prófont kenyér Vaiszlórol küldték azt be az idézett lap szerkesztőségéhez, az ottan állomásozó huszárok élmezőjé, Löwy L. eljárásának illusztrálására. „Middön a csomagot fölbotották — írja a „P. F.“ — azt hittük, egy darab kő az a mit a mellékelt sorok prófontnak neveztek. Megnéztük a formátlan gyártmányt közelebbről, s láttuk, hogy az csakugyan prófont volt. De milyen! Félig kiszülve, keletlen, büzös, savanyus zab; árpa hüvelyekkel van garnirozva. Alig hihető, hogy még éhes juhász komorod is instálna belőle.“ És ilyen kenyérral akarja Löwy L. a vaiszlói huszárokat traktálni. No de az illető kapitány körmére koppantott ő kelmenek. A kenyeret visszautasította, s jelentést is tett illetékes helyen a különös élelmészellen.

— **A népkönyvtárak** megyénkben egyre szaporodnak. Örömmel értesülünk, hogy Harasztos községe ez évi költségvetésébe 25 frtot. vett fel egy népkönyvtár alapja részére. Igen szép, hogy e község anyira becsüli meg önmagát, hogy anyagiak mellett, a szellemi részről sem feledkezik meg. Vajha Harasztos példáját megyénk többi községei is követnék.

— **Mult szombati heti vásárunk** roppant látogatott volt, ki a tordai piacot ismeri képet alkothat magának arról, ha el mondjuk, hogy az egész főtér, az utcák is a hidig, azon túl a szénatér luhteránus templomig egészen zsúfolva volt szekerekkel, úgy hogy alig lehetett mozogni. A vásár látogatottsága mellett szerfelett élénk is volt. Az áruczikkék árát piaci árjegyzékünk mutatja.

— **Hancz Pál k.** kataszteri becsülő biztost, s megyénk köztisztviselőiben álló birtokosát az a károsodás érte, hogy mult szombaton 150 frt. kész pénz; gyermekei arczképét és váltóúrlapokat tartalmazó tárczáját elvesztette. A rendőrség nagy erélylyel nyomozza a „szerecsés“ megtalálót, de eddig még eljárása eredményre nem vezetett.

— **Beküldetett** szerkesztőségünkhez Jókai Mór „Történelmi regénytárának“ II-ik füzeté. Tartalma „A névtelen vár.“ Ára 50 kr. E kitűnő vállalatot, melyből évenként 26 füzet négy regény tartalommal jelenik meg ajánljuk olvasóink figyelmébe.

— **Gergely Ignác** ujan kinevezett r. k. plébános jövő november hó közepe táján foglalja el hivatalát, mult héten pár napig itt időzött hogy a plébánia leltárát felvétesse, azonban egyelőre visszatért Fehérvárra, hogy püspöki titkárról kinevezendő utódjának a püspöki irodát átadja.

— **Tankönyvekkel** az egész megyére szolgál „Votez és társa“ könyvkereskedő Tordán. Bármely tankönyvet vagy bármely irodalmi terméket legpontosabban szolgáltat. Írószerek nagymennyiségben és jutányos árban kaphatók. Az iskolai előljáróságoknak nem birjuk eléggé figyelmükbe ajánlani ez üzletet, mely bizonyára sok költégtől menti meg a vásárolni ohajtot.

— **Egy szép asszony,** a kit — lutriznak. A Konstantinápolyban megjelenő „Cour. d'Orient“ írja: köztudomásul, hogy Törökországban a rabszolga kereskedés tiltva van, de az erre vonat-

kozó törvényt mégis gyakran kijátszák. Közelebbről is egy musulman megakartván szabadulni egy fiatal és szép rabnőtől, holmi eladás fölét emlegetett egy és más barátja előtt, remélvén, hogy majd tudhat a már megunt „tárgyon.“ A szép asszonyra pályázó műbarátokban nem is volt hiány, de a rabnő ára magasabb volt, mint amennyit a venni szándékozók közül akármelyik is fizethetett, vagy akart volna fizetni érte. Ekkor az eladó elhatározta, hogy a szép asszonyt kifogja — lutrizni. De épen abban a perczen mikor a huzásnak kellett volna megtörténni, a szemfüles rendőrség börtönre vettette a leleményes üzérkedőt, hogy aztán a szép asszonnyal mi történt arról nem szól a krónika.

— **Neerolog.** Ijefalvi Dozsa János és Dozsa Janosné szülők, Dozsa Gyula testvér, özv. Dozsa Istvánné született Sándor Borbála mint szeretőnő és Sándor Tini mint sognőnő elkeseredett szívvel jelentik szerető fajok, férj, testvér és rokonuk Dozsa István folyó év october 30-án reggeli 6 órakor élete 33-ik évébeni korai kimúltát. Torda-Koppádon, 1877. oct. 31-én. Bőke poraira!

CSARNOK

A ki nem tud nevetni.

Elbeszélés. H. L.-tól.
(Folytatás.)

A hét elején megjelent névsorból, vagy mint a magyar furdőben hazai nyelven nevezik „kürlistá“-ból megtudtam hogy J . . -ben lakik, hogy ügyvéd és hogy Gelei Andornak nevezik.

Még csak ennyire mentem ismerkedésemmel.

Ezután, megvallom, hogy a véletlen, de leginkább Achil segített tervemben.

Kit legnagyobb ellenségemnek tekintettem, abból lett legnagyobb barátom.

Igaz, hogy kutya-barátság, de legalább hű és embér.

Bár az emberről is így lehetne véleményezni! — — —

Hát úgy történt, hogy egy napon az ebédőben ültünk egy asztal körül, s mellettünk egy más asztal mellett Gelei egyedül, s lábainál — mint mindig — Achil. Én, mindegyre lopva tekintettem a halvány ifjura, mialatt egy csirke szelét rácskálásával bibelődtem.

Nem lehetett valami költői kép, hanem hát az eféle tudjuk csak úgy ér valamit, ha prózai.

E pillanatban egy ifju pár lépett a terembe, nevetve, bohoskodva — a mint az ilyen ifju bolondok szoktak — s middön Gelei reájok tekintett, sőtét szemében a gyűlölet lángja lobbant fel, melytől én annyira megijedtem, hogy a kezembe tartott csirke szelét előbb ruhámra, s onnan a földre gurult, mire én is, Achil is, ugyan egyszerre nyultunk utána. Egy sikoly, egy mozgás, s a szelét eltűnt az én rémem torkán, s én megkövülve ültem székesen mint egy szobor.

Egy kellemes, mély csengésű hang szólt meg melletttem.

„Nagysád nagyon megijedhetett, Achilom nevetlensége miatt.“ Gelei állott melletttem.

„Oh nem — feleltem csak sohasem tudom elképzelni, hogy ez iszonyu állat csupán csak kutya.“

„Még pedig a legszelidebb fajtából. Erről mindjárt meggyőződhetik nagysád. „Achil jőjj ide s kérj rögtön bocsánatot.“

Az én rémem komoly léptekkel közeledett s middön urához ért reá nézett értelmes szemével.

„Kérj rögtön bocsánatot.“ — ismétlé szigoru hangon ura. —

„Oh, kérem, elengedem!“ — szoltam ijedve. —

Asztaltársaim mindnyájan nevettek félelmemen, csak az ifju nézett reám komolyan, komor tűzben égő szemével.

„Csakugyan nem tud nevetni.“ — gondolám —

A kutya minden szabadkozásom dacára egy párszor hozzám dőlgölte nagy, bozontos fejét.

Kutya-nyelven annyit tehetett körülbelől, hogy „bocsánat.“

E jelenet természetesen avval végződött, hogy van szerencsém magamat bemutatnom s. t. b. s. t. b.

Elég, hogy az ismeretség megkötöttett. S mind ezt Achilnak köszönhettem.

Nem is maradtam hálátlan iránta, mert barátságát tőlem kitelhetőleg viszonoztam. E jelenettől kezdve, minden nap megkapta az ő csirke, liba szelétjét, már ahogy az étlap, és vendéglősünk kegyelme hozta magával.

Ez a barátság azt a következtetést hozta magával, hogy middön Geleivel találkoztam, az én Achil barátom oda rohant hozzám, s fejét tőle lehető gyöngédséggel dörgölte hozzám a mi bizony elégszer nyomot hagyott könnyü nyári ruhám szedésein vagy magyarosabban volánjain.

Nó de az ebet a gazdájáért.

Most middön az első ismerkedés feszés voltán tul voltunk, még vonzóbbnak tetszett előttem az ifju, s napról napra több érdeklő tanulmányoztam e halvány, egyforma mozdulatlan arcot, melynek minden egyes megkövült vonása, mély lelki harcraól tőn tanuságot.

Ugy jött nekem, hogy valami iszonyu esemény, valami kimondhatatlan szenvedés tette ez ifjut ilyen élő szoborrá, melynek csak szeméből világlik az emésztő láng, mi a benn még forrongó harcraól származhatik.

Akár milyen szenvedélyes lélekbuvárnak, méltó tárgy lehetne! — —

Ez alatt ismeretségünk mind és mind bensőbbé vált, s én annyi vonzót találtam ez ifju társaságában, hogy a legmélyebb hálát éreztem Achil iránt.

Csakhamar asztaltársunkká szögődött Gelei, majd órákig tartó sétáimban kísérem volt.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Piaczi árjegyzék

a tordai vásárra 1877. octob. 20. hozott tárgyaknak

1 hectoliter: t. buza 8 frt. 50 Tavasz tisztabuza 7 frt. — Egybuza 6 frt. 50 kr. rozs 6 frt. — Árpa 3 frt. 50 kr. Zab 2 f. 25 kr. Törökbuza 5 frt. 50 kr. méter mázsa széna kötetlen 2 frt. — kr. Alomszalma 1 méter mázsa 25 kr. Tüzifa köbmöter 3 frt. 20 kr. Marhahus 1 kilogramm 36 kr. Disznóhus 1 kilogramm 56 kr. Turó 1 kilogramm 56 kr

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdér. octob. 26

5% Metaliques 64.05. — 5% Nemzet. kölesön 67.25 1860-iki államkölesön 74.55 Bankrészevények 110.20 Hitelrészevények 8.86 London 214.30 — Urbéri kötvények: Magyarország 117.75. Temesvári 77.75 Erdélyi 76.50 Horvát-szlav. 74.50. Ezüst 104.85. Cs. kir. arany 5.65 — Napoleond'or 9.48.

* Nyilttér.

Egy hátultöltő kétesövű damask Lefocheau vadászfegyver és egy idomított jó vadász kopó eladó. Értekezhetni ezek iránt Volz és társa könyvkereskedésében.

* E rovát alatt megjelenő közleményekért a szerkesztőség csak a sajtó hatósággal szemben vállal felelőséget.

Felelős szerkesztő és kiadó tulajd. Volz B.

H I R D E T É S E K.

Rövid idő alatt és sikeresen gyógyít

Figyelemreméltó
idegbajok- és nehézkórban
szenvedőknek
Legújabbban feltalált gyógymód
Számptalan hálaíratot
mutathat fel sikeres gyógyításról
Sylvius Boas
Specialista idegbajokban
Értekezhetni reggel 8 órától este 8 óráig
BERLIN SW.
Friedrichstrasse 22.
Levélbeli megismerésére is.

Díj csak sikeres gyógyítás után fogadók

(18—52 102)

SYLVIUS BOAS urnak
az Auxilium orientis feltalálója

Specialista idegbajokban

Berlin Friedrichstrasse 22, I.

Igen tisztelt uram!

F. évi aug. 7-ikéről kelt levelét vettem s azonnal választam volna, de miután fiamnál, kivel az ön *Auxilium orientis*-t használtattam a göröcsök elmúltak várni akartam, hogy megtudjam vajon ismétlőd. fognak e azok, de istennek hála aggodalmam alaptalan volt s így fiam ismét az iskolába járhat kényszerítve látom magam ezért önének, mint *ki Auxilium orientis* szerével fiamat visszaadta legmelegebb köszönetem nyilvánítani.

Thieme Lajos kertész

Hogy a fenebbiek igazságon alapulnak bizonyítom.

Nitzschke F.
k. előjáró.

községi
pecsét.

Legfontosabb a háztartásnál!!!

Az őszi Idényre dusan ellátott Raktáramat bátorkodom a n. é. közönség figyelmébe ajánlani.

Frissen érkezett fűszer áruim között nagyon ajánlatosak: a kitünő Ananasz és Jamaicai Rum, többféle valódi Thea, finom Groy Sajt, Sardinia Angolna és páczolt Hering, ugy közelebb érkezendő Viza Ikra. valamint legjobb főző Stockeraui nagyszemű Lencse és szép viasz Sár-ga héj nélküli francia Borsó sat.

Es hogy tisztelt vevőim eddigi szives bizalmát még jobban megnyerhessem, mind e Cikkekken kívül a Cukor valamint a mindennapi legszükségesebb cikkek árát

Tetemessen leszállítottam.

Bővebb értesítést adnak közkezen forgo árjegyzékeim.
Nagy-Enyed, october hóban.

Bisztritsany Lajos.

(10—55)

Alólrottak, mint a „VICTORIA“ biztosító társaság ügy-nökének van szerencséje köztudomásra hozni, hogy a gabona és takarmány készletekre nézve a lehető legolcsóbban megszabott díjtételek mellett biztosításokat egy óra is elfogad.

Bizalommal kéri ezért mindennemű tűzbiztosítási s ez ut-tal jelesen

takarmány és gabona biztosítások

közvetítésével alólrottat bizni meg, ki minden további felvilá-gosítással, nyomtatványokkal stb. rendelkezésre áll.

HARMATH JÓZSEF,
a „Victoria“ ügynöke, VOLZ és TÁRSA Cég alatt.

Könyvkereskedés Tordán.

Városunk és környéke rég idő óta nélkülözötte egy NYOMDA áldásdus befolyását, valamint egy KÖNYV- és PAPIR-ÜZLET létezését, és így a több oldalról nyilvánult kívánalmaknak és az általánosan érzett szükségnek hiszünk eleget tenni, midőn ezennel szerencsések vagyunk köztudo-másra juttatni, hogy az itteni piacon egy

Könyvnyomdat

állítottunk fel, öszvekötvén azt egy

könyv-, mű-, hangjegy-, író-, rajz- és papir-raktárral

és igyekeztünk azt a kívánalmaknak megfelelően berendezni. — Egyszersmind a

„HALADÁS“

című lap mint Torda-Aranyos-megye közlönyének kiadását elvállaltuk és erre a lap homlokán kitett feltételek mellett előfizetéseket elfogadunk. — Megrendelhetők még

mindennemű nyomtatványok, magán vagy hivatalos czélokra, gyászhierek, szinlapok, névjegyek, levélpapírok és borítékok, hirdetések, jelentések, falragaszók, meghívók, vendéglői étlapok,

szóval minden a nyomdához tartozó munkák

a legjutányosabb áron, — és kaphatók ügyvédi váltó és sommás keresetek, végrehajtási kérések, meghatalmaz-ványok sat., könyvek különösen az oskolák használatára magyar és román nyelven, inakönyvek, ipar és kereskedelmi sima és vonalzott könyvek valamint zsebjegyzőkönyvek.

Ezeken kívül a raktárunkon netalán nem levő bár mely nyelvű irodalmi termékre és egyéb szakmánkba vágó cikkekre megrendelést elfogadunk és gyorsan eszközlünk. Végül író és rajz papírok és eszközök minden fajtájából nagy választéku raktárt tartunk.

Vidéki megrendelések a legnagyobb figyelemmel eszközlötnek.

Tisztelettel kérjük tehát a n. érdemű közönség szives pártfogását és ebből kifolyólag becses megrendeléseit, melyeknek eleget tehetni és a közön-ség megelégedését kinyerni legfőbb törekvésünk leendő.

VOLZ és TÁRSA

Dr. Harmath Márton ur házában.

Ny. Volz Bálintnál Tordán.